TUDOR MAVRODIN

SENZUALITATEA IN SCULPTURA FUNERARĂ DIN CIMITIRUL PERE LACHAISE

VOLUPTATEA MORȚII

Cu un eseu introductiv de **CRISTINA STRUȚEANU**

LiterNet.ro
2005

Fotografii © 2005 Tudor Mavrodin
Texte © 2005 Cristina Struțeanu
Toate drepturile rezervate autorilor.

Redactor: Răzvan Penescu **rpenescu@literne t.ro**
Coperta si prezentarea grafica: Tudor Mavrodin
Editor format **.pdf** Acrobat Reader: Tudor Mavrodin

© 2005 Editura LiterNet pentru versiunea **.pdf** Acrobat Reader
Este permisă descărcarea liberă, cu titlu personal, a volumului în acest format, de pe situl editurii LiterNet. Distribuirea gratuită a cărții prin intermediul altor situri, modificarea sau comercializarea acestei versiuni fără acordul prealabil, în scris, al Editurii LiterNet sunt interzise şi se pedepsesc conform legii privind drepturile de autor şi drepturile conexe, în vigoare.

ISBN : **973-7893-39-5**

Editura LiterNet
http://editura.literne t.ro
office@literne t.ro

Francezul cultivă moartea demnă, reprezentație finală. Dacă o poate face să fie şi apoteotică, e şi mai bine. Cortină cu oarece glorie, un strop de fală. Nu grandoare, ci eleganță. Decrepitudinea şi mizeria îl sperie, îl scârbesc. E nevoie de un pic de teatru. Proverbul „rufele se spală în familie“ pare universal totuşi. Nostimă e povestea unui scriitor turc, Aziz Nesin, despre familia sa care-şi permitea să ia o spălătoreasă. Dar ei spălau rufele înainte (!) ca să nu cumva să vadă femeia cât de mult au fost purtate. Nu-i aşa şi cu moartea? Abia după ce sulemeneşti bine şi-i întinzi trăsăturile celui AJUNS STATUIE, abia atunci chemi rude şi cunoştințe să ia parte la ceremonia finală. Pentru că este ceremonie şi nu ritual ca la strămoşi.

Şi, apropos de statuie, aşa, cu statui, înțeleg europenii, orăşeni, să bată la poarta nemuririi. Asta-i formula lor. Consacrată de veacuri bune. Limpede, cel plecat dintre cei vii, statuia... perisabilă, țeapănă, în nemişcare, rece, înghețată, e coborâtă uşor în pământ sau în criptă. Statuia ce i se înalță deasupra însă e în mişcare, pare vie, are... căldură. Şi nici nu e perisabilă. Pare antagonism. Dar e răsturnare de valori. Omul caută să-şi arate forța nemuririi sale prin asta. Un soi de clepsidră între cele două statui, cu gâtuirea în lespedea tombală. Statuia monument surprinde gestul. Moliciune, gracilitate, adiere. Un suflu uşor pândeşte-n piatră. Îmbietor. Abur. Ritm lasciv. Umbre dulci. Pentru că e vorba de erotism. Mult erotism. Preambulul amoros. Ce altceva putea concura moartea? Să-i fie partener egal? Eros şi Thanatos. Se atrag extatic, enigmatic. Iubind, mori un pic. Murind.... Gesturile pietrei nu au ceva definitiv. Sugerează un tainic APOI. Dezlănțuire de dragoste pasională? Sau altceva?

Temă veche, antică, „Fecioara şi moartea“. Cea mai cunoscută e a lui Schubert şi, acum un deceniu, a lui Roman Polanski. În secolul XX la Gustav Munch, în secolul XIX la Egon Schiele. La început de veac XVI, în Renaştere, la gravorul Niklaus Manuel Deutsch. Desen celebru: Femeia, desculță, cu pulpe moi, legate sub genunchi cu panglici de mătase, cu ochii închişi şi capul pe spate, se lasă sărutată extatic de un... cadavru. Mâinile li se strâng febril, intens, rochia îi dezveleşte părțile intime. Pe acel loc sunt aşezate mâinile lor. Cadavrul e putred, hâd, cu fâşii de păr şi goliciuni de craniu, zdrențuit. O ține voluptos după gât. În Evul Mediu, femeile din „Dans macabru“ sau „Cele trei stări ale corpului după moarte“ nu trimiteau la erotism, ci amendau atroce senzualitatea. Sânii, coapsele aşa vor fi - cadavru.

În antichitate, lucrurile aveau echilibru. Persephona, răpită de Hades, trăia jumătate de an sub pământ, cu el, şi cealaltă parte a anului, pe lume, cu mama sa, Ceres Demeter, stăpâna holdelor şi a naturii-n rod. Mai simplu şi mai clar, alternanța - iarnă/vară, noapte/zi, moarte/viață, într-o curgere neîntreruptă.

La inaugurarea Père-Lachaise-ului, primăria a hotărât să dezvelească doar o parte din „Monument aux Morts“, fesele, sânii de piatră sculptați de Albert Bartholomé în 1895. Să nu scandalizeze contribuabilii parizieni . Dar nimeni nu s-a scandalizat. Mai ales cei bogați asta doreau să afle despre moarte. Să le ofere indulgență şi vanitate. Chiar măreție. Să fie romantică, rafinată, cu brațe voluptoase. Din bronz, din piatră sau marmură de Italia, discrete sau cu ostentație, rotunjite fin şi îmbietor, senzuale, au tot început să apară monumente funerare. Chapu, David d'Angers, Barrias, Garnier, Guimard, Visconti... Revoluția era înmormântată de mult. Se nemurea vremelnicia trupului. Scurta lui frumusețe. Frumusețea sculpturii. Starea de fluture. Zborul culorii. Nu şi crisalida sau omida, larvele, oul. O atitudine. Nu neapărat fugă de realitate, refuz de naturalism.

Gesturile pietrei te duc cu blândețe. Moartea este, va fi, o împlinire. „Veni-va moartea / ce odinioară va fi“- vers de Lucian Blaga poet filozof român. Ei bine, moartea în Père-Lachaise nu te-mbie deloc la odihnă. Ci aromeşte o taină voluptoasă. Totu-i atrăgător. Prețul Tăcerii e în termeni ambigui, dar oarecum cunoscuți. Şi apoi, hotărât, moartea aceasta e atee ca Republica Franceză. N-are a face cu „Îngerul“, sculptura lui Brâncuşi, figurată în cópii prin cimitirele lumii. N-au a face, bineînțeles, cu anticul Egipt şi cultul morții de acolo, cu Tibetul şi Bardo Thodol - Cartea morților, cu mumiile peruviene de la Machu Picchu, cu ideea vieții de Dincolo, cu Veacul Veacurilor ce curge firesc din Veacul de Om, credință de prin satele europene vechi. Aproape nici cu alte cimitire europene. Cimitirul - parc plin cu statui, din Paris, e o formulă specială, mai actuală ca oricând. Formulă secularizată. N-are a face cu gândirea creştină, unde Sfinții Părinți din Patericul Pustiului, un Silvan, Sisoe, Pamvo au avut în clipa morții chipuri atât de strălucitoare că ucenicii vedeau pe fața lor soarele sau pe Dumnezeu. Alta e opțiunea modernă. Nemurirea - Artă. Voluptate materializată în piatră... materială. Dacă tot nu poți eluda moartea, atunci să o faci cu bucurie. Plăcere supremă. Joc în doi - omul şi un partener straniu. Nu-i poți rezista şi nici nu vrei. Statuile țin captivă plăcerea în piatra lor. Gata să irumpă. Să tot mori, nu?

Concepție de viață, dar şi strategie de piață pentru un cimitir! La asta, se adaugă şi aducerea în Père-Lachaise a osemintelor lui LaFontaine şi Moliere (chit că doar o tibie). Înmormântarea unor celebrități sărace, precum Théodore Géricault, prin colectă publică inițiată de Delacroix. S-a lansat apoi zvonul că într-un mormânt (gol însă) ar fi Héloïse si Abélard, nefericiții iubiți ai veacului XII, călugăriți cu sila, care şi-au scris până la moarte (moarte, evident...). Ba el, tutore al tinerei femei, fusese castrat înainte de a ajunge la mânăstire. Totul a făcut ca în 15 ani, să se-nmormânteze aici 33.000 de parizieni şi până-n 1935, 800.000. Vâlvă mare.

Arhitectura poetică, de tip mason (Alexandre-Théodore Brongniart, arhitect al Palatului Bursei şi al unor hoteluri), şerpuirea asimetrică a aleilor, arbori de tot felul de soiuri şi statuile se fac ecoul somptuoaselor petreceri şi orgii date pe deluşorul acesta de regele Soare, sub ochii lui... Père Lachaise, abatele confesor al său. Locul se chema atunci „Mont Louis“ fiindcă Louis al XIV-lea, la 14 ani, se afla aici împreună cu cardinalul Mazarin, tutorele bizar.

Se mai numise „Mont-aux-Vignes“ rodind cândva vii. Plăcerea vinului, nu? E drept, a fost şi sanatoriu, sub călugării iezuiți. Bucuria de a te împleti cu boala, anticameră a morții. Şi, de fapt, bucuria cântului şi versului (iar asta!), fiindcă întâiul stăpân a fost un menestrel - Jean d'Avignon, până pe vremea Jeannei d'Arc. Printre patroni a fost şi-un oarecare Louis Baron. Ironia face să fie primul înhumat. Pentru că cel ce cumpărase de la el asta a hotărât să facă - un cimitir... Scrie dar pe mormânt: „...ancien propriétaire du vaste domaine du Père-Lachaise, où il passa sa jeunesse, n'occupe dans ce même lieu, que la place de sa tombe“. Atunci, în 1804, an când Napoleon şi Josephine erau proclamați Împărat şi Împărătească, atunci se NAŞTE cimitirul Père-Lachaise. Cum mai şchiopăta. Abia mergea: doar 15-20 de înmormântări pe an. Şi ce-a devenit! Tanatologia şi drumul vieții. Cum se mai oglindesc una pe alta.

Intri în Père-Lachaise şi ştii cum gândeşte Parisul.

CRISTINA STRUȚEANU